

ВПЛИВ НА МИСТЕЦЬКИЙ ПРОСТІР МІСТА
НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ
КОМПОЗИТОРА МИКОЛИ ЛИСЕНКА
Особливості формування сучасного мистецького простору

Коли ми говоримо про мистецький простір, маємо на увазі, в першу чергу, те духовне надбання культури людства, країни, регіону, міста чи іншої території, яке оточує людину чи суспільство в цілому і, відповідно, впливає на них. Це поняття включає як види мистецтва, так і його окремі зразки, як творців, так і глядачів та слухачів (тобто тих, хто сприймає), а також діячів різних галузей культури, організаторів, режисерів, меценатів з питань мистецтва. У поняття мистецького простору також входять і різноманітні культурні громадські заходи: концерти, постановки спектаклів та опер; виставки творів майстрів живопису, скульптури, фотомистецтва, народної творчості, пошиття одягу, створення прикрас, іграшок та ін.

Людина, яка тим чи іншим чином долучається до мистецького життя місцевості, у якій перебуває, може зазнавати впливу кожної зі складових мистецького простору або деяких з них. В будь-якому разі цей вплив формує її ставлення до навколишнього світу, до людей, які її оточують, та до себе самої. В результаті в людини формуються і розвиваються нові, або інколи навіть цілковито змінюються вже існуючі моральні принципи та риси характеру, вставлення до особистих життєвих ситуацій та до подій, що відбуваються у суспільстві. Мистецтво лікує, зміцнює віру, підіймає моральний дух, в деяких випадках кардинально змінює свідомість або стає причиною значних перетворень у суспільстві.

Саме тому люди, які створюють мистецький простір, — непересічні, талановиті, харизматичні, цілеспрямовані та морально сильні осо-

бистості. З часом, в результаті активної мистецької діяльності кожен із них стає рушійною силою розвитку мистецтва, починає впливати на його спрямованість та духовне наповнення, тим самим виховуючи нинішнє та наступні покоління.

Одним із таких творців мистецького простору у кінці XIX — на початку XX сторіччя був український композитор Микола Лисенко. Сфера діяльності митця не обмежувалась лише написанням музичних творів, педагогічною діяльністю та концертним виконавством. М. Лисенко також був активним громадським діячем та організатором культурних масових заходів. Навколо нього сформувалось коло любителів української музики, та літератури. М. Лисенка як митця і активного громадського діяча шанувала не тільки молодь, а й представники його покоління. Саме через свою багатовекторну культурну і громадську діяльність, а також через неодноразові акти надання підтримки, професійних порад і сприяння молодим митцям у їхньому творчому становленні композитор став досить впливовою фігурою в українській культурі.

Мистецтво часів М. Лисенка більшою мірою характеризувалось чітким відмежуванням митця, виконавця і слухача (глядача). Відповідно, рушійними силами розвитку мистецького простору були конкретні особи — митці та інші діячі культури. Але протягом останніх століть ця ситуація поступово змінювалась.

Наприкінці XX — на початку XXI сторіччя у формуванні мистецького простору виникають нові тенденції. Окрім різноманітного синтезу мистецтва та зародження нових, інколи несподіваних його видів, виникає тенденція вільного залучення до створення зразків мистецтва.

У кінці XX сторіччя значного поширення набули різні форми групової та парної творчості, співтовариства, співавторства, діалогу такої комунікації, які «ніби оберігають Автора від проголошеної в середині XX сторіччя його смерті». [4] Панування нової естетики, рівноправного об'єднання учасників творчого процесу призводить до змін у засобах реалізації самого мистецтва, адже тепер «до кола творців допускається і Глядач, що виборов свою частку авторства». [3] Автор, Виконавець і Глядач у сучасному мистецькому просторі починають об'єднуватись, «перетворюючи мистецтво на певну соціальну спільноту — живу і ру-

хому». [4] Тому і роль Автора в творчому процесі теж змінилася. Тепер митець не лише створює форму, а, насамперед, стає організатором комунікації. Одним із прикладів такої комунікації є «перформанс — мистецтво, в якому межі між Автором та Глядачем розмиті, а їхні головні функції поєднуються». [4]

Перформансом називають вид візуального мистецтва, в якому витвором вважається кожна дія художника, яку можна спостерігати у реальному часі [1]. Наприкінці ХХ сторіччя з'являються акторські майстерні, які запрошують всіх охочих «експериментувати на гранях мистецтв», «хочуть творити, пробувати і мислити експериментально і вільно» [2] та художні галереї, які не обмежуються «експонуванням образотворчого мистецтва», а й здійснюють покази некомерційного кіно, організують музичні квартирники, літературні вечори [5], а також інші форми сучасного мистецтва.

Отже, поняття мистецького простору набуло значних змін за період з кінця ХІХ сторіччя до сьогодні. Збільшилась кількість нових сумісних та самостійних видів мистецтв, виникла тенденція появи закладів культури із широким колом інтересів. Саме тому для людини з'явилися нові додаткові можливості виявити себе і втілити свої творчі задуми.

1. *Абалакова Н. Б.* Между субъектом и телом : Перформанс. Попытка определения жанра. Кто? Как? Для чего? [Електронний ресурс] / Н. Б. Абалакова. — Режим доступу: <http://www.owl.ru/avangard/mezhdusubyeptomitelom.html>.

2. Акторська майстерня «Мистецький простір» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ulyamoroz.wix.com/majsternya-m>.

3. *Деготь К.* Сердце автора [Електронний ресурс] / К. Деготь. — Режим доступу : <http://azbuka.gif.ru/important/degot-serdse-avtora>.

4. *Романюк В.* «Автор — глядач» у перформансі: проблеми взаємодії [Електронний ресурс] / В. Романюк // Науковий часопис Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. — Режим доступу: www.filosof.com.ua/Journal/M_67/Romaniuk.pdf.

5. Художня галерея «Мистецький простір 365» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://party.com.ua/kyev/place/Mysteckiy-Prostir-365/>.